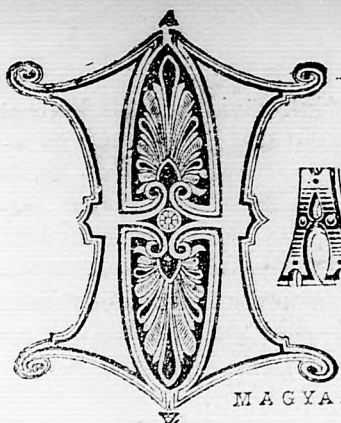

Budapest, 1882. Augustus 27.

32. szám.

HARMONIA

ZENÉSZETI KÖZLÖNY.

MAGYARORSZÁG ÉS A KÜLFÖLD MŰVÉSZEINEK
HETISZEMLÉJÉ.

SAKSZERKESZTŐ:

ERNEY JÓZSEF.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

KACZIÁNY GÉZA.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓ HIVATAL:

váci-utca 3. szám, a „HARMONIA” tarsulat
zeneműkereskedése.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre	6 frt
Félévre	3 frt
Negyedévre	1 frt 50 kr.

Jury és közgyűlés.

A lefolyt dalárünnepély szép összhangjába a legutolsó közgyűlés minősíthetetlen botránya a visszavonás disszonanciáját vegyíté. Ismét a díjak kiosztása volt az Eris almája, most az egyszer oly botrányos alakban, hogy az már marakodássá fajult.

Néhány izgága egyén magát legfőbb ítélőszék gyanánt a jury fölé tolta és a közgyűlést föllovalván, arra bírta, hogy a díjak kiosztásakor tüntessen a jury ítélete ellen, mely legjobb meggyőződése szerint első díjban részesíté a losonci dalárdát. Főkolompos itt fájdalom! a két év előtt oly vendégszerető, szívélyes kolozsvári dalárda volt, s a marosvásárhelyiből Kerekes Samu vándorpoéta és a zenéhez nem is konyító lapszerkesztő. Ezen úr által fölbujtogatva, a dalárközgyűlés nem átalott oly férfiakból álló jury felett biráskodni, mint minő Erkel Ferenc, Huber Károly, Erkel Gyula, Simonffy Kálmán, Zimay László és mások, kiknek a magyar dalköltészetben és zene terén hervadhatlan babérú érdemei vannak.

A botrányra részletesen kiterjeszkedni nem szándékozunk; fájdalomasan jellemző az, az ország intelligenciájából álló daláregyletek némelyikére. Miként gúnyolták a pályanyertes losonci dalegyletet, ez szégyene marad e közgyűlésnek mindvégig. De hogy a losonci dalegylet képviselőjének volt féfias bátorsága átvenni a díjat, mely isten és emberek előtt jogosan megillette, ezen őszintén örvendünk. Demonstrációja volt ez azon ténynek, melyet bizonyítani külföldben nem volt szükséges, hogy művészeti tekintetben a jury fölött nem áll semmi, s annak határozatát a közgyűlésnek még csak bírálgatnia sem szabad.

Mit nyert vele a dalárszövetség: elmondhatjuk röviden. A jelenlegi jurytagok kimondották, hogy többé ily tisztelet vállalni nem fognak. A kiválóbb zenei kapacitásokból álló elem visszavonul a dalárünnepélyektől, Kerekes Samu vándorpoéta lesz a jury elnöke, vele együtt hasonló zenei képzettségű tagok. Ezek aztán majd megosztják a díjakat úgy, hogy nem köszönet benne. Ha a dalárdák célja összesen csak az, hogy egy 30—40 forint értékű serlegre tegyenek szert, ezt egyszerűbben elérhetik úgy, hogy az utazási költséget összeadják maguk között s a serleget megveszik. Akkor utazniok, énekelniök se kellett s még áldomást is ihatnak. De ha elismerésért akarnak harcolni, akkor tanuljanak előbb önismeretet és szerénységet.

A debreceni dalárünnepély.

IV. nap.

aug. 19.

Az országos dalegyesület mai tisztújító közgyűlésén felolvasták az országos magyar daláregyesület elnökségének jelentését, az igazgató választmányának 1880. szeptember 1-től 1882. aug. 15-ig folytatott működéséről. Elnök fölemlíti a volt elnöknek: Királyi Pálnak lemondását, kiemeli Debrecen város vendégszerető meghívását, elmondja a versenyműnégyesre kitűzött 20 aranyos pályadíj történetét Erikel Gyula »Ébresztő«-jének megjutalmazását. Az egyesület legutóbbi kolozsvári közgyűlése óta 19 új tagegylettel szaporodott. A ma tartott közgyűlésen a dalárszövetség tiszttikara leköszönt. A legközelebbi dalárünnepély 1884-ben Miskolc városra meghívása folytán Miskolcon fog tartatni és ezen dalárünnepre a kolozsvári dalegylet már ma ajánlott fél száz forintot versenydíjra. A ma este tartott második dalárverseny a közönség nagy érdeklődése mellett folyt le, a versenyzett tizenkét dalárda külön saját választott darabbal lépett fel s kiválóan kitűntek: a miskolci dalárda, a kolozsvári polgári dalegylet, a szegszárdi dalárda.

V. nap.

aug. 20.

Ma megint örvendetes napja volt e derék magyar városnak. Az előző mozzanatokhoz képest új változatosság állott elő az ünnepélyességek sorában: tegnap volt az összhangverseny, a hazai dalárdák nagyszerű összelőadása, a *monstre-concert*.

Tele ház, részvétellel s odaadó gonddal teljes, figyelmes, lelkesült közönség alul, az emeletek minden rekeszében, fülkéjében ízléssel öltözött nők, gyönyörű hajadonok, szép asszonyok a páholyok koszorujában; pompás jövedelem, nagy bevétel! Mi kell ennél több, hogy az előadók magok is felbuzduljanak, hogy az egész közönség örvendetes együttérzésben engedje át magát az est élvezésének?

Meg kell adni, hogy a rendezés kitűnő volt. Az egész nagy szinpad fokozatosan emelkedő élő négyszöget ábrázolt. A közönség jól láthatott minden egyes alakot, (minden fejet a zsufoltság miatt) s a dallam vegyületét teljes üdeségében vehette ki.

De hadd álljon itt az egész műsor :

1. »Kölcsey hymnusza« Erkel től.
2. »Ébresztő« Mosonyi től.
3. »A sajkázó« Schubert től.
4. »Honvéd takarodó« (Névtelen hősök) Erkel től.
5. »Viharban« Durnertől.
6. »A magyarok istene« Liszt től.
7. »Harmonia dicséneke« Hubertől.
8. »Szózat« Egressi Béni től.

Saját szerzeményű műveit maga az ősz Erkel igazgatta, s képzhetni a nagy tapsvihart, mely végigzugott az egész házon, midőn a mestert első ízben s később is az emelvényre segítették.

Aztán ünnepélyes csönd állott be, melynek csakhamar a Hymnus ihletett hangjai vetettek véget. Ó! hányszor hallottuk e dalt; s hányszor fogják e hangok még legkésőbb unokáink szívében is felébreszteni a hazaszeretet kimagyarázhatlan, de elévülhetetlen érzetét.

Az egyes művek a nagy együttesek keretében elég egyöntetűleg kerültek előadásra. Ne feledjük, hogy az együttesek betanulására csak két nap volt szánva, s oly művek, mint Schubert hullámzatos sajkadala, melyet Huber Károly dalárkarnagy vezetése alatt ismételték. szintugy mint a Huber Károly zenekisérété, magánszólamokkal ellátott, átmenetekben gazdag, nagyszabású s ünnepélyes »Harmonia dicséneke« című szép férfikara még gyakorlott művészeknek is dolgot adnának. A szótot benne Ney Dávid úr gyönyörűen énekelte. S mindennek létrehozásában Huber Károly országos dalárkarnagy fáradozott, amiért is nem tehetjük, hogy neki ugy is, mint aki számtalan magyar férfinégyessel gazdagította a magyar zeneirodalmat, ezennel is őszinte elismerést ne szavazzunk. Az ország színe előtt méltó jogosultsággal illeti az meg őt!

VI. nap.

aug. 21.

A délelőtti közgyűlésen a megválasztott tisztviselők névsora kihirdetett. A tisztviselők mindnyájan a régiék maradtak. Változás csak a választmányban történt. Ezenkívül ideiglenes országos karnagy rendszerezített. A király-hymnus ügyében elhatározottat, hogy társadalmi úton gyűjtés rendeztetik s a szövegre és zenére nagy összegű pályadíj iratik ki; száz arany a szövegre, 200 a zenére. A hymnus először 1884-ben a miskolci dalárversenyen fog előadásra kerülni.

Délután 4 órakor a kollégium tágas udvarán a tegnapi előadást megismételtették. Az udvar, emeleti ablakok, folyosók zsúfolásig megteltek. Legalább ötezer ember volt jelen. A hatás óriási volt.

Este a színházban díszhangverseny tartatott, melyben a közreműködők nagy ovációkban részesültek, különösen Pálma y Ilka és Ney éneke, Petykó hegedűjátéka, a debreceni dalárda dalai frenetikus tapsokra ragadták a közönséget. Elismerő kitüntetésben részesültek kiválólag Huba y Aranka kisasszony művészi szavalata, továbbá Juhász zongora- és Ruhoff gordonka-játéka. Előadóknak legtöbb számot meg kellett ismételni. Bartók Lajos elszavallt prologját a tárcában adjuk.

Előadás után a »Bika«-vendéglő új dísztermében fényes bál tartatott roppant nagy és díszes közönség részvételével. A díszterem fényes

volta általános meglepetést okozott és Balog Mihály városi főmérnök és Szikszay építész számos megérdemelt bókban részesültek. A jury ma döntött a versenyek fölött és pedig következőleg: Az »Ébresztő« versenymű éneklésért első díjat nyerte Pécs, a másodikat Losonc, a harmadikat Miskolc. Szabadon választott versenynél az első díjat nyerte a kolozsvári dalkör, a másodikat a szegzárdi, a harmadikat a szatmári, a negyediket a kolozsvári polgári dalárda, az ötödiket az ungvári dalárda. Ezenkívül Abrányi Kornél indítványára elhatároztatott, hogy valamennyi versenyzett dalárda díszokmányokkal tüntettetik ki, mely versenydíjjal egyenértékűnek tekintendő. Hasonló fényes eredményt még egy ünnepély sem mutatott fel. Debrecen hangversenyén Pálmai Ilka és Hubay Aranka elárasztattak koszorúkkal és virágokkal. Előbbi óriási hatást keltett dalaival, utóbbi remek szavalatával meghódította a közönséget, mely viharosan megtapsolta. A debreceni dalárda pompás éneke után Huber Károlyt zajosan kihívták és koszorút nyújtottak át neki fáradozásai jutalmául és elismerésül. A dalárda Huber ünnepi dalát énekelte.

A győztes »pécsi dalárda« szerdán délután érkezett haza a debreceni versenyről. Bevonulása valóságos diadalmenet volt. Mindenki ünnepesen tekintette e napot. A kaszinó, a zeneegylet és a lövészegylet tagjai testületileg díszruhában vonultak ki a diadalmas dalárok fogadására. A pályaudvaron a zeneegylet óriási babérkoszorút tűzött a dalárda sokszor megkoszoruzott zászlajára. — Az egylet részéről Fekete Mihály alelnök, a kaszinó részéről Kisfaludy Imre igazgató üdvözölte az érkezőket. A dalárda részéről Tilly Alajos alelnök válaszolt, fölmutatván a dalárda által elnyert diadaljelet: a pompás serleget. A pályaudvar s az utcákat, a merre a dalárok bevonultak, ezekre menő közönség lepte el. A házak nemzeti zászlókkal voltak föllobogózva. Ily fogadtatás még nem jutott osztályrészül Magyarországon egyetlen dalárdának sem. A város még este is talpon volt s az utcákon lelkes csoportok jártak. Másnap a lövészegylet, szombaton pedig a kaszinó adott bankettet 300 teritékkel a dalárok tiszteletére.

Színházak.

I.

Nemzeti színház.

Hosszú készülődés, az intendánsnak szerzett tömérdek bosszúság után végre megnyílt e hó 19-én Vörösmarty »Áldozat«-ával a nemzeti színház új idénye. A közönség megtöltötte a házat, bámulván annak valóban rendkívül elegans, díszes voltát, teljesen új berendezését és fényét. E napon annyi látni- és hallani való volt, hogy ezekért nagyon is érdemes volt elmenni.

Első sorban, a színház első megtekintésén kívül, Prónay István »Világosi katasztrófa«-jának zenekari előadása. Böven ismertettük annak idejében e genialis művet, s most ismét nyílt alkalmunk annak konstatálására, hogy nagyon is érdemes volt a fáradságért, melylyel Schauer

Ferenc hangszerelte e szép szinfonikus költeményt. Schauer az instrumentálás mesterének bizonyult ebben, mindenütt hatalmas teli akkordok, erőteljes hatás. Maga a mű is rendkívüli hatást szült. Az első rész után (a »Rákóczy« és »Gott erhalte« művészi csoportosítása), mely valóban megrázólag hatott, tüntetésszerűen tört ki a tapsvihár és éljenzés. Erkel Sándor karnagy, kit a vezényletért a legteljesebb dicséret illet meg, meghajtotta magát a zenekar nevében is. A vasfüggöny ajtaja fölhzatott s a rendező mondott köszönetet a szerző helyett. Reméljük, hogy Prónay műve megtalálja útját Francia- és Belgaországba, hol bizonyára kellő méltánylásban fog részesülni.

A másik dolog, s ez már látványosság volt: a tűzbiztonsági készülékek bemutatása. A színpad egész belseje ki volt üritve, a puszta falak meredtek elének. Fölülről (adott jelre) az egek csatornáihoz hasonlóan zúdult a felhőszakadászerű zápor, oldalt és a zenekarból karvastag vizsugarak omlottak mindenfelé. A szakadó záporban esernyős egyének jelentek meg, demonstrálni, hogy ez már nem »csinált« eső, mert az esernyőről ugyancsak pattogott vissza a sűrű víztömeg. A közönség ezt is zajosan éljenzé.

Maga a dráma kevés hatást aratott. Paulay igazgató föltette magában, hogy az irodalombúvároknak rendkívüli gyönyört szerez s a kritikuskoknak is betömi a száját, kik örökké eredeti darabok után esenkednek. Ime! eredeti darabok: »Dárday ház«, »I. László és kora«, »Fiatal házask«, »Tisztujítás«!! Csathó, Nagy Ignác és Kisfaludy a Sándor! »Szívem, mit kívánsz te még? Te Berziket, Tolldyt Rákosit és a modern írókat akarod látni, nesze Csathó és Czakó! Igen tudjuk méltányolni mindig, ha egy igazgató tekintetbe veszi a sajtó felszólalását, (nálunk annyira bölcssek az emberek, hogy ezt teljességgel nem szokták tenni!) de hogy célirányos lenne heteken keresztül közönséget ijesztgetni irodalmi mumiák exhumálásával, azért, amiért a »P. N.« színi kritikusanak elég ócska magyar darabot nem adhatnak, ez már jóval több a sajtó iránti előzékenységnél.

Egyszóval a leghajmeresztőbb történeti ciklus lőn összetákolva, a milyennel csak közönséget riasztani lehet. S ez utóbbi cél alaposan sikerült. A muszáj-kritikusok kongottak az egész színházban azon idő alatt, midőn a népszínházban majd leszakadtak a karzatok a nézők tömege alatt. Kár, hogy Hazucha-Kelmenfynek a »Visegrádi kincskereső«-it is nem csatolta az igazgatóság a ciklushoz, ezt már aztán a kritikusok sem nézék meg.

A színészek, természetesen mindent elkövettek, hogy a közönyt megtörjék s a bábalakokat életre hozzák, minden beszámítható siker nélkül. Így esett áldozatul nem a ciklus — de a közönség, melyet e darabok alaposan meggyötörtek. A dráma ideje ezzel telt el a megnyitás óta; az operáé még rosszabbul.

Az operáé megnyitó előadásán (»Lucia«) valami boldogtalan tenorista vontá magára a közbotránykozás alakjában keltett figyelmet. Hiába! már az nálunk úgy van, a mieink külföldön szerepelnek, ha hazajön is valamelyik, de hogy juthat ahhoz, hogy itthon bemutathassa magát, míg egy idegen, ha csak akkora is, mint egy keztyű, mihelyt egyszer hangzatos neve van, pl. Marcelli, Negri, Nolli, Campobello, stb. föl se kell lép-

nie, fizet neki a színház, mint a köles, vagy ha egyszer föllép, 8—10 előadásra kifizetik, hogy csak menjen s ne énekeljen többé nekünk. A fő az, hogy külföldi legyen, s akkor mindent elér nálunk.

Most egy Carlo Marcelli nevű embert szerződtettek vendégszereplésekre, akkor, midőn Europa egyik legkitűnőbb tenoristája Hajós Zsigmond itthon járt és egy árva szóra megkapható lett volna, mint vendég. A tisztelt úr jött, énekelte, ha ugyan énekelni lehet nevezni azt, amit tőle hallottunk és csufosan megbukott. Hiába volt a claue, nem sikerült egy árva tapsot kiszorítani számára. Harmadnap aztén kifizettek neki ezer forintot azért, amiért kegyes volt nem énekelni többé nekünk.

Rövid idő alatt ez már a harmadik eset és e gazdálkodás ellen senkinek nincs szava. A sánta baritonista volt az első, az föl sem léphetett, de azért kifizették, Borsi Julia asszony a második; egyszer lépett föl, tizenkét előadásért fizették ki, harmadik Marcelli úr.

Történt pedig Marcelli úr vendégszereplése s egyetlen föllépte akkor, midőn a színház fizetéses, kitűnő tenoristája, kinek Edgard jobb szerepei közé tartozik, Gassi úr itthon van és a páholyból hallgatja az olasz úr ezer forintos szomorú erőlködéseit.

Ab und disce omnes!

*

A nemzeti színházban csak most keresztülvitt nagymérvű tűzbiztonsági intézkedések befejeztével nem lesz érdektelen nemzeti színházunk és a külföldi színházak közt a tűzbiztonság tekintetében összehasonlításokat tenni. A rendelkezésre álló adatokból kitűnik, hogy a nemzeti színház tűzbiztonság tekintetében az összes európai színházak közt első helyen áll. A többi színházak közül ugyanis egyedül a párisi opera bír ehhez hasonló teljes vasszerkezettel, de a nemzeti színház még ezt is sok tekintetben fölülmulja, amennyiben ott egyes részek fából is vannak, míg nálunk a színpadnak minden egyes része majdnem a legkissebb szegig vasból van készítve.

A többi színpadok vasszerkezetei pedig meg sem közelítik a nemzeti színházét. Záporthatós mentőkészülékkel összesen 4 színház van ellátva és pedig a müncheni, frankfurti, bayreuthi és a drezdai. E színházak víztartói cinkből vagy más könnyebb ércből vannak készítve, működésük lassú már azért is, mert a víz kibocsátásához 5—10 csap felnyitása szükséges s ennél fogva annak kezelésére 5—10 embert kell alkalmazni, továbbá a víz nem indul meg egyszerre és hatása igen gyenge. Ezekkel szemben a Zellerin M. cég és részben ennek derék mérnöke: Schulcz által tervezett és készített záporbocsátó kazánjai, a nemzeti színházban nehéz kazánlemezéből készültek, 200.000 liter vizet foglalhatnak magukba, s e tömördek vízmennyiséget egy ember egy csap megnyitása által kibocsáthatja; a színpad fölött átfutó csőhálózatból a víz 36.000 apró lyukacsán záporosóként hull a színpadra azonnal a csap megnyitásakor s a 300 □ lábnyi térséget 25 perc alatt csaknem két lábnyi magas víztömeggel képes befedni. Ehhez járul még 10 vízcsap, melyek szintén a padláson elhelyezett 8 kisebb pótvíztartóból kapják táplálékukat, végre pedig ott vannak a zenekarban és a nézőtéren elhelyezett tűzszelepek, melyek egyenesen az utcai vízvezetékekkel kötik össze a víztartókat és pedig két oldalról t. i. a kerepesi- és muzeum-körútról a végből, hogy ha az

egyik oldalon a vízvezetéki csöveknek valami hibája történik, a másikat lehessen használni.

A mi magát, a részleteiben még kevésbé ismertetett vasszerkezetet illeti, mely a közbiztonság tekintetében szintén elsőrangú szerepet játszik, ezt a Schlick-féle gyár igen jól állította elő. A színpadot a proscenium nyílása fölött 12 méter magas és $27\frac{1}{2}$ méter széles vaslemez választja el a nézőtértől, melynek közei hamuval vannak kitöltve s az a tetővonalból egy méternyire nyulik ki. Az óriási vasfüggöny, szélein és oldalain elzáró készülékkel van ellátva, mely tűz esetén a füstnek a nézőterre hatolását meggátolja. A függöny kezelésének leleményes tervezése már eléggé ismeretes. Az eddigi 6 fakarzatot a 14 összekötő hiddal együtt vasszerkezettel cserélték fel. A színpad hosszában magasan a podium felett elvonnuló 6 munkás karzatot balkonszerűleg helyezték egymás fölé és aljukat rovátkolt vaslemezekkel s vaslécekkal látták el. A karzatok és a zsinórpadlás vaslépcsőzettel van összekötve s az egymással szemközt fekvő karzatokról 14 a karzatokhoz erősített és 14 egy fél méter hosszúságban szabadon álló könnyű, de mégis szilárd szerkezetű hidak vezetnek át.

Mindezen átalakítások kezdeményezője és tervezője a színház inténdánsa: báró Podmaniczky Frigyes volt, ki a munkálatok keresztülvitelének egész tartama alatt Wohlfahrt Henrik a közmunkák tanácsának műszaki főnöke, mint építési felügyelővel felügyeltek és vezették a tervezet szigorú keresztülvitelének ellenőrzését s első sorban az ő érdemök, hogy nemzeti színházunk tűzbiztonsági tekintetben valóságos minta-intézeté emelkedett.

II.

Népszínház.

»A denevér« Strauss János ezen legsikerültebb operettje ugyan hatott e hó 25-iki első előadásán a népszínházban mint újdonság, pedig annak idején ugyancsak sokszor adták a gyapju utcai német színházban, sőt összes vidéki színházaink deszkáit is végig röpködte már. A szöveg szellemtelen bécsi gyártmány, zenéje azonban a keringő-király muzsájának legüdébb, legpezsgőbb szülötte, mely pajzán, játszi melodiával még sok éven át fogja uralni a tánczenekarokat. Magában foglalja ez a zene Strauss összes előnyeit és hátrányait. Egyik táncmotívum a másik után organikus összefüggés nélkül, mintha csak valami szellemes ember csevegne, sok jó élc közé néha rosszat is keverve, legjobb ott, a hol eredeti bécsi három ütenyben csiklandoztatja a füleket s leggyöngébb akkor, ha a franciákat iparkodik utánózni. Lecocq, Offenbach zenéjét sohasem unja meg a hallgató, többször kell hallania, hogy annak minden szépségét megértse és megtartsa, Strauss zenéje első hallásra olyan, mintha az ember már százszor hallotta volna s a keringők egymást kergetvén, csakhamar unalmassá lesz.

Az előadás kitünő volt s Serly Lajosnak az új karmesternek, ki ma először dirigált, dicséretére szolgál. A szereplők, a karok derekasan megoldották feladatukat, ugyanezt mondhatjuk a zenekarról is, melyet ritkán hallottunk ily szabatosággal működni. Hegyi A. és Komáromi Mariska kisasszonynak különösen szerencsés estéjük volt, majd minden

dalukat ismételni voltak kénytelenek. Az első felvonásban mindketten óriási virágbokkrétát kaptak a közönség viharos tapsai kíséretében. A férfiak közül Kassai érdemel első sorban említést. Józsi mókáival folytonos derűtségben tartá az egész színházat. Solymosi, Vidor és Kápolnai szintén hozzájárultak az est sikeréhez. A második fölvonás végját rendezés tekintetében is dicséret illeti.

Hanslick a „Parsifal“ zenéjéről.

(Befejező közlemény.)

A viráglánykák végre kacagás közt tűnnek el; Kundry most ifjan és csábító szépen nevéen szólítja Parsifalt. Itt következik a nagy jelenet, melyben Kundry először Parsifal anyjáról regél, majd mind lángolóbban és sovárabban támadja meg őt. Kundry elbeszélésének kezdete »Ich sah das Kind« egyszerű és dallamos, egyike azon sokat ígérő dallambimbóknak, melyek Wagnernél nem ritkán kandikálnak elő, csak azért, hogy kinyiltuk előtt sebtén letöressenek. Ettől kezdve mind magasabbra emelkedik a kompozíció, erőltetett párthosszal. Minden pillanatban remegünk, hogy kifogy a szerző lélekzete. Aki itt nem tudja betéve vezérdallamait, tanácstalanul marad a zenekar zajgó hullámmása előtt, s ki tudja, nem jár-e jobban? Mert nehéz megpróbáltatás számunkra mindazon hangát, meneteken tudatosan végigjutni, amiként Parsifal és Kundry az egész hosszú jeleneten át dobáltatnak; unalmas elbeszélésből érzéki hév, ebből vallásos elragadtatás és mindig csak a leggyorsabb menekülés mindaz elől, ami zeneileg szép és mértéket tartó.

Wagner zenéjében ép az ily szenvedélyes kifejezések számára bizonyos állandó frázisok képződtek, melyek ma már csaknem modorra merültek. Tudom, hogy az esküdt wagneristák ez állandó frázisokat, e modort, a legmélyebb érzés természeti nyilatkozványainak tartják s a Parsifal és Kundry közötti jelenetet legmagasabbra becsülik valamennyi között, mit a mester valaha teremtett. Nekem ez egész jelenet legmélyebb alapjában véve valótlannak tetszik, a leglángolóbb zene bensőleg hideg — megsütött jég. Már kezdünk kifáradni és szórakozottak lenni e gyümölcstelen szenvedély robajában és tömkelegében, midőn Parsifal keze megfogja a szent lándzsát s e kézzelfogható zárhatással meg vagyunk mentve. A bűvös kastély valami csodás földrengési zene hatása alatt recsegve sülyed el, s a függöny Klingsor birodalmának eseményei fölé hull.

A harmadik felvonás a vallásos idyll egy nemével kezdődik, melyet Wagner nagy szeretettel, de rendkívüli hosszadalmassággal eszközölt. Költői és kibékítőleg kedves kép az, amint Parsifal hófehér Krisztus-palástban a szent forrásnál ül s a »viruló liget« dicsénekét zengi, míg Kundry lábait mossa és Gurnemanz fürteit keni szent olajjal. Az egész Wagnernek azon sajátos jelenetei közé tartozik, melyek mint hangulatos képek ragadnak meg bennünket. Egy festett képet azonban hosszabban néznénk meg, mint a legszebb álló képet a drámában, hol a cselekmény

csakhamar mozgást és fejlődést kíván. E kép plasztikai nyugalomával azonban a szerző nem győz eléggé betelni, a zene hangulatos egyhangúságban nyúlik a végtelenbe. Illatos virág gyanánt lep meg bennünket itt Parsifal lírai ömlengése a liget szépsége felett; fájdalom, hogy csakhamar ő is a hangszerelő »végtelenség« futóhomokjába téved.

Végre Parsifal, Gurnemanz és Kundry fölkeszülődnek a Grálvárhoz vezető utra. Középfüggöny zárja el előlünk vándorlásukat. Eredetileg itt is vándordíszlet volt, de a szerző eltért ettől, s ép ily dicséretes változtatással az öreg Titurel sem »emelkedik föl koporsójában«, hanem fekve marad, amint az egy tisztos halotthoz illik. A bevezető gyászzene ismét igen hosszú. Nagy hatású azonban Amfortas szenvedélyes kifakadása az őt sürgető Grál-lovagok ellenében s éneke ezen szavaktól kezdve »mein Vater« a gordonka kifejezésteljes kíséretével, valóban megragadó.

A zárjelenet ismét rendkívül ragyogó zenei eszközökkel van megalkotva. Az ünnepélyes hárfahangok, a kupolából aláhángzó gyermekkar, a Grál fölragyogása, a fehér galamb megjelenése, mind együtt hatalmas, pompás képpé olvadnak ép úgy, mint az első felvonás fináléja. A III. felvonás a legegységesebb, lehangulatosabb, de zeneileg nem a leggazdagabb.

Hanslick ezután azon kérdés fejtegetésére tér át, mennyiben csökkent Wagner teremtő ereje, s mennyiben van igaza akár imádóinak, akár ellenségeinek ezt tekintve. Ő mindenesetre bámulatosnak tartja Wagner teremtő erejét még most is, különösen a virágtündérek jelenetében a többiben azonban előbbi munkáihoz hasonlítva, az ősz hűs fuvallatát és sárgulását kezdi érezni. A »Tannhäuser«-beli Venus-jelenet érzéki szenvedélyéhez mérten fagyos Kundry minden csábítása és Parsifal előjátéka távolról sem oly fenséges, bár láthatólag ugyanazon ész és kéz műve, mint »Lohengrin« nyitánya.

Az előadásról magáról Hanslick a legteljesebb elismeréssel nyilatkozik, mindkét szereposztást tekintve. Materna asszonyt ép úgy méltányolja, mint Brandt Mariannát, kinek azonban száraz alakjánál s kissé öblös hangjánál fogva a csábjelenetet nem sorozza sikerültebb mozzanatai közé. Winkelmann és Gudehus, Scaria és Siehr egyaránt méltánylatra találhatnak nála, ép úgy a többi kisebb-nagyobb szereplők, mint végül — a zenekar!

Wagner azon vívmányának, hogy a zenekar a mélyben, a nézőnek láthatatlanul játszik, kitünő eredménye volt, de most, miután bádogfedéllel be is takarták a zenekar mélyedését, a ragyogó fortissimók, a növekedés elvész a mélyben. Szerencsére »Parsifal« rendkívül discretül van hangszerelve; e művészetben Wagner teljesen nem vénült; a varázskert jelenetben bámulatos hatásokat hoz ki, s azokat e bámulatos orchester Lewy karnagy vezetése alatt ép oly mesterien emelte érvényre is.

A díszletek méltánylása után Hanslick párhuzamokat von a »Nebelungok« s »Parsifal« egyes jelenetei között s ez utóbbinak megrövidítésére szolgál néhány jó tanácssal.

T Á R C A.

P r o l o g

a debreceni orsz. dalárünnepélyre,

írta

B A R T Ó K L A J O S.

Viruló oáza a nagy Hortobágnak,
 Enyhületet nyújtó tikkadt karavánnak,
 Hol magyar barátság százados pálmája
 Hűs lombjait s édes gyümölcsét kínálja:
 Debrecen városa! dalom köszönt téged,
 Daltól oly hangos vagy, mint egy madárfészek;
 Mintha a pusztának volnál Memnon-szobra,
 Mely arany homokból néz fel csillagokra,
 És rá visszanéznek csillagok s a halvány
 Holdvilág . . . és dal kél a kőszobor ajkán,
 Hangok, mint föld alól, mint epesztő bánat,
 Emlékezet és vágy, dicső mult, utánad,
 S emlékezet és vágy utánad, szerelem,
 Melytől sivatag is virágokat terem . . .
 De ha jő a hajnal s a napisten ébred,
 Szeme átfutván a végtelen vidéket,
 Ő kezd el a puszta hárfáján játszani,
 Gyönyörűn pengetik lángoló ujjai.
 Zendül a kőszobor, a puszta hárfája,
 Hangja hullámával szétárad a tájra,
 A kihalt világnak lelket ad zenéje,
 Virulás, dicsőség, fény lövel feléje,
 A homok Sahara olvad bűvös dalán,
 S mint egy aranytenger, hullámszik hallatán.

Igy állasz, városa az alföld népének,
 Dalunkra gondolok, ha földedre nézek.
 Mióta magyarban szív van és szerelem,
 Nagy ezer eve itt magyar nóta terem,
 Az a magyar nóta! nekünk nem csekélység!
 Hallgasd meg, s ismered Árpád büszke népét.
 Ha vig, ha szomorú, benne örökül meg
 Igaz története hazánknak, szívünknek,
 Ebben van megírva, ha bús a szólása,
 Felleges egünknek bealkonyodása,
 Ez lejt deli szépen, ha az éj szakadoz,
 Mint ha szellő-hárfán a hajnal játszadoz.
 Ha vidám: szárnya gyors, röpte játszi szilaj,
 De mint a paesirta, csak magosra nyilal!

Ha érzés hirnöke, akkor szárnyaira
 Mézet ad a rózsa s lángol Tokaj bora ;
 Lelkők nyilatkozik szeretők dalában,
 Mint a virág lelke szálló illatában.
 De ha te szólasz, oh haza panaszoddal,
 Csak akkor tudják meg, hogy mi a magyar dal !
 S ha a szót elvették és a nyelv rab vala,
 Százszor többet mondott szabad lelkünk dala !
 Szálljatok le akkor, madárkák, belőle,
 Üljetek el, a mig fordul szép időre ;
 Némulj el, furulya, fájdalom-altató,
 Süvöltsön töröksíp s éles tárogató !
 Elő te híres kürt, melyből több se kellett
 Ellenséget ölni, mint csak egy lehellet !
 Mint szörnyű jégverés : a dobok peregnek,
 Villám jár vezérként élin a seregnek.
 Ő az ott, Rákóczy . . . egyszerre kirontva
 Rázendül rettentő harc indulója.
 Ágyuk és kardok ! ez a ti éneketek !
 Vagy inkább a tiéd, csodás honszeretet !
 S mig tőle szív és kar feszül, hogy szétpattan,
 Ki mondja meg, mi van e harcriadalban ?
 Halál és dicsőség ! — halál, kikre dörög,
 S dicsőség, kiknek ő vezérli fegyverök.
 S bár béke ölén halld Rákóczy nótáját,
 Nem vagy magyar, ha nem érzed lelke lángját !

S hej, ha rád gondolok, te szomorú nóta,
 S mégis vigasztalónk háromszáz év óta !
 Birom-e feledni régi bajnokokat,
 A kik hazaszerte veled bolyongtanak,
 Magyar troubadourok, vándor hegedősök,
 Kiknek hadi kobzán kerültek az ősök.
 Jó Balassa Bálint, Tinódy Sebestyén,
 A nemzet kihűlő tüzét élesztgetvén,
 Tüzét élesztgetvén, s magok is vérezvén
 Nemzeti közönynek tövises keresztjén,
 Mig a végváraktól a tenger partjáig
 Röpiték lantjaik jajgató sirályit . . .
 S hát ti, idegenek névre, nyelvre, fajra.
 Termő mag, mit a szél vet messzi talajra,
 Kikben annyi sem volt belőlünk, mint egy mák,
 Kóbor muzsikuskok, cseh Ruzsicska, Csermák !
 De zenénk változott vérré tibennetek,
 S rajtatok apáink sirtak s örültenek ;
 Klasszikus zene lett a mezők nótája,
 Ti öltöztettétek szépséges ruhába.
 Hej, be szép magyar szó ! értsük meg mindnyájan,
 Ne legyen már senki idegen hazánkban !

Emlékszem multakról — s a sirokból ki néz
 Vissza e városra? Petőfi és Vitéz!
 Lantját megkeresni visszajár két szellem,
 Lantját, amely zenge hozzátok e helyen.
 S a szellem most rászáll ama lobogókra,
 Mik körül a dal száll égi régiókba,
 S mintha a zászlókat lengető zenébe
 Vegyülne szellemök suttogó beszéde: . . .

Fuj az idő szele, s mint egy gyöngye hangot,
 Elvisz egy országot, — hány várat lerontott,
 Mely sziklán nyugovék, s hol dalok zendültek,
 Elnémult zenéje sok zajos örömmek.
 Sziklába faragott Memnont is befújja,
 Eltemeti s ajkát lezárja por-ujja . . .
 De te város, ámbár épültél homokra,
 Állsz szilárdan s nézel még uj századokra,
 Csak légy hű a földhöz, hol gyökered verted,
 És mint dalod, legyen szabad s büszke lelked!

Pá l m a i I l k a.

Évről-évre felmerül az a hír, hogy Pálmai Ilkát, népszínházunk elsőrendű tagját elbódítja tőlünk a külföld. Mióta a kolozsvári szintársulattal Bécsben vendégszerezelt, azóta minden nyáron megújul elszerződésének híre. Oly határozottan azonban soha sem lépett föl, mint az idén. Már biztosnak állították, hogy Strampfer igazgató, a Karl-színház új bérlője megköté vele a szerződést, itt élvezett fizetésénél jóval magasabb díjazással.

Nem irigyeljük tőle a fizetés felemelést, megérdemlett jutalmazásának csak örülnünk, de valahányszor fölmerül távozásának híre, mindannyiszor kellemetlen érzéssel kell feszegetnünk azt a kérdést, vajon nem volna-e ránk is, meg ő rá nézve is káros, ha magyar színésznőből németté válnék. A mi magát illeti, arra nézve első sorban is maga magának van hivatva számolni, nekünk nagyon kevés közünk lehet hozzá; de hogy a színművészet szenved-e kárt, vagy sem, ahhoz már nekünk is szabad, sőt kell is hozzá szólunk.

Pálmai Ilka oly szép természeti adományokkal van megáldva, melyeket ily mértékben csak kevesen képesek felmutatni, s melyek mintegy praedestinálják a színpadra, arra a szerepkörre, melyet betölt jelenleg. Szép formás alak, beszédes arc, élénk, nájdnem túlélénk temperamentum, veleszületett ügyesség, mozgékonyosság, kellemes, bár nem terjedelmes, sőt talán kicsiny hang, mely azonban a fejlesztést még folyvást megőrné, gyors felfogás képezik előnyeit. Gyors felfogása okozza aztán azt, hogy alakítsaiban bizonyos ötletszerűség jelentkezik inkább, mint tudatosság. Inkább eltalálja a helyes fogásokat, mint öntudatosan használja azokat. Természetesség, minden ízében.

De ez a természetesség kétségkívül tehetség jele, s nem a tanulmány útján való fejlődés lehetetlenségét, hanem a tanulmány szükségességét és egyúttal lehetőségét bizonyítja. Pálmai Ilkában is ilyen tehetség van, mely azonban eddig korlátlanul, szeszélyesen nyilatkozott s azért csak ott birt teljes érvényre jutni, hol minden stádium kényszerűségétől menten, természetes valóságában jelenhetett meg.

Kedvelt énekesnőnk művészi becsé tehát sokkal nagyobb lesz, ha természetes tehetségét tanulmány segélyével csiszolja, műveli. Hogy a pusztá természetesség műkö-

dik önkénytelenül játéka alkalmával, azon nem fogunk csodálkozni, ha pályájának eddigi menetét ismerjük. Alig néhány éve, hogy feltűnt épen nyers, eredeti természetes tehetsége által, nem is ért rá a művészi, öntudatos képzésre, midőn már ki kellett elégitenie egy műélvezetre vágyó nagy közönség vágyát. Ideje sem volt gondolkodni a felett, hogyan játszszék, mikor alig volt ideje azt is számban tartania, hogy mit kelljen játszania. A népszínház Szerpolette-rohamai után következtek a kolozsvári színház mentő-munkálatai, hol majdnem egyedül ő tudott annak idején közönséget teremteni. Egy hónapban nem volt ritka eset, hogy tizenhatszor kellett játszania, s nem ugyanazt a szerepet, a mi nálunk lehetséges, hanem mindennap más valamit, operetben, népszínműben, bohózatban egyaránt

Egy más hasonló, de kevésbé hivatott tehetség összeroskadt volna, ő sokoldalú működése mellett is folyton fejlődött. Ez annak bizonyossága, hogy tehetsége valóban nagyobb fejlődés magvát rejti magában, a minék nem egyszer adta jelét népszínműi szerepeiben. A „Sárga esikő“ Erzsike szerepében határozott tetszést vivott ki Bécsben, a „Tolone“-ban pedig mind a fővárosi sajtó, mind a kolozsvári közönség nagy elismeréssel nyilatkozott róla. Élénk temperamentuma a bohózatban rendkívül hasznára van. Kevésbé fegyelmezett, majdnem rohamos elevensége némelykor túlzásra ragadja, mint például a „Szélháziak“-ban, de a túlzás szintén önkénytelen s azért mindig megbocsátható nála, s csak akkor lenne valóban káros, ha megrögzöttség lenne.

Pálmai Ilka tehát kétségtelenül oly tehet-ég, a ki még folyvást fejlődik; a ki e mellett még rendkívüli és ritka tulajdonsággal bír, azzal a franciá chiekel, mely oly kedvessé teszi az operettekben. De ha kell, leveti magáról a könnyűvérűséget és szőruhába öltözve, komoly panaszhangjaival is megindítja közönségét a népszínművek drámai szerepében. Képes a panaszra, kacagásra egyformán. Nem volna-e kár tehát, ha ily használható színésznőt át kellene engednünk a németeknek, hogy ők megbeesüljék, a kitől most könnyen megválnánk, de a kinek távozása bizony mégis meglehetősen hézagot hagyna a színpadon?

Bánfi Sándor.

Z E N E .

* H a n g v e r s e n y B a l a t o n - F ü r e d e n . A balatonfüredi sport versenyek alkalmából Ráth Zsigmond által rendezett jótékony célú hangverseny, a napokban folyt le a gyógyteremben G ö m ö r y Oszkár miniszteri oszt. tanácsos neje Szentmiklósy Margit, Horánszky Emilia úrhölgyek és K r i s z t i n k o v i c h Béla szíves közreműködése mellett. Válogatottabb és nagyobb számú közönség B.-Füreden még nem vett hangversenyben részt. Kevésbé a rendes fürdő vendégek, mint inkább a szomszédos vidékről és a fővárosból meghívott s tömegesen meg is jelent előkelőségek képezték közönségét, melynek kiválóan jelentékeny része hölgyekből állott. A hét számból álló hangversenyt Horánszky Emilia és Krisztinkovich Béla zongorajátéka nyitotta meg Saint-Saëns változatait adva elő 2 zongorán

Beethoven thémái felett. A következő számot Ráth Zsigmond éneke töltötte be, esegő baritonhangjával ezuttal is kiváló tetszésben részesülvén. Majd ennek befejeztével Horánszky Emilia magán zongorajátéka következett. A műsor egyik legélvezeteljesebb pontját azonban Gömöri Oszkárné éimbalomjátéka képezte, kitől több népdalváltozatot volt alkalmunk hallani. A közönség viharosan tapsolt s nem nyugodott, míg ismételve hangszeréhez nem ült a közreműködő, s szebbnél szebb, majd bús, majd vidám darabjaival ki nem elégíté őket. A következő számban Krisztinkovich játszott három rövidebb zongora piéccet. Ezután megegyeszer hangzott fel Ráth éneke, ki ezuttal Zimaynak egy magyar műdalát s több népdalt énekelt. Befejezésül ismét két zongorán Horánszky Emilia és Krisztinkovich Béla ad

ták elő Liszt „Don Juan“-ját. A hangversenyző hölgyek nemcsak a rendezőség, hanem a szeretetház növendékei részéről is kaptak egy-egy gyönyörű rózsacsokrot, nehéz rózsaszin selyem feliratos szalaggal. A hangverseny részben a szeretetház, részben pedig annak alapítója Molnár Aladár siremléke költségeinek fedezésére mintegy háromszáz forintot jövedelmezett. A hangversenyt eszónosan sikerült táncvigalom követte.

* A n e m z e t i z e n e d e b ől. B a r t a y Ede, a nemzeti zenede kitünő igazgatója, Karlsbadból, a hol szüniidejét töltötte, visszaérkezett Budapestre. — B o g i s i c h Mihály, a nemzeti zenede eddigi titkára, be fogja adni lemondását eddig viselt tisztjéről, mert várbeli plébánossá történt kinevezetése folytán a titkári tiszttel járó kötelezettségnek nem képes megfelelni. A választmány e hely betöltése céljából a legközelebbi közgyűlésig ideiglenes titkárt fog választani. — J ó z s e f f ő h e r c e g, a nemzeti zenede fővédnöke, arcképének leplezési ünnepélyét elhalasztották és valószínűleg csak december havában fogják megtartani, a mikor a főherceget az ünnepélyre meghívják.

* „N y á r i d a l e s t é l y t“ rendez a budai dalárds szombatn este 8 órakor a vizivárosi Fácán-vendéglő kertjében. Kedvezőtlen idő esetén a dalestélyt a teremben tartják meg.

* A z o l a s z k i r á l y n é, m i n t é n e k e s n ő. Margherita olasz királynénak, ki jelenleg Velencében időzik, pompás mez-

zosoprán hangja van, melyet az utóbbi időben előszeretettel képeztetett ki. A napokban egy legszorosabb körű matinét rendezett, melyen csak négyen vettek részt, a királyné. Contin gróf, Giarda tanár és Viltamarina marquissnő udvarhölgy. A királyné Contin gróf egy szerzeményét énekelte hegedű és zongorakísérettel

* N i l s s o n K r i s z t i n a ismét Amerikába készül. Október közepén kel utra és Bostonban, azután Kanadában, végre New-Yorkban fog énekelni.

* W a g n e r R i c h á r d n a k a német színházak részéről ajándékot akarnak adni, mely Stägemann-nak, a lipsei városi színház igazgatójának indítványa szeriint abból állana, hogy az összes német színházak drámai, operai és zenekari személyzete között gyűjtés rendeztetnék a bayreuthi színi-alap gyarapítására. Ő a maga részéről felajánlotta e célra a legközelebbi Lohengrin-előadás tisztja jövedelmét.

* B a y r e u t h i h ó b o r t. A Parsifal-előadások tartama alatt Bayreuthban mindennap közzé teszik az idegenek névsorát. A jegyzékben mindig első helyen és kövér betűkkel nyomtatva olvashatók a fejedelmi személyek nevei és címei. Ebben még nem volna semmi különös. De a minap közöttük szerepelt „Wilhelmj Ágoston hegedű-király.“ Ugy látszik, a jó bayreuthiak szó szerint veszik a címet, melylyel a jeles művészt tisztelői lelkesedésükben felruházták.

A szinfalak világából.

‡ A n e m z e t i s z i n h á z b ől. A színházi év első felében két opera-ujdonosság van kilátásba helyezve; az egyik Gluck „Orpheus“-a, mely még az őszi saisonban színre kerül a címszerepben B a r t o l u c c i kisasszonnyal, a másik Massenet „Herodias“-a, melyet a tavaszi saisonban fognak előadni. — Az operai igazgatóság ebben az évben kiváló súlyt fektetni a balletre. Már eddig három darab van kiszemelve betanulásra u. m. „Satanella“, mely még az őszi saisonban színre kerül, továbbá

„Renaissance“ és „A patkányfogó“. — C o p p i n i Zsófia k. a. első ballerina szeptember 1-én érkezik vissza Forliból, hol a szüniödt szüleinél töltötte. — E r d e i, a nemzeti színház segédénekese megvált az intézettől és Berlinbe szerződött.

‡ H a l m i F e r e n c, a nemzeti színház kitünő művésze, e napokban Félégyházán a „Jó barátok“-ban és a „Párbaj“-ban lépett föl kétszer jótékony célra, minden díj nélkül. A művészt megérkezésekor tíz kocsival fogadta az intelligencia, mely ott léte

alatt is a legnagyobb előzékenységgel vette körül. A színház két ízben szorongásig megtelt. A második előadás után nagy lakomát rendeztek Halmi tiszteletére s lakoma közben, beszéd kíséretében adták át a nagy értékű briliáns opál gyűrűt emlékül. Még ez este visszautazott a fővárosba a művész.

☒ T a m á s s y t a népszínház vissza-szerződtette. Kedden írta alá a szerződést, mely őt ismét felveszi a népszínház kötelekébe. Tamássy mint vendég hetenkint kétszer fog fellépni és megállapított külön tiszteletdíjat kap.

☒ P á l m a i I l k a Balassa-Gyarmatra utazott, ahol kétszer fog fellépni a „Huszársíny“-ben és a „Székháziak“-ban.

☒ V i d é k i s z i n é s z e t. Szentestől írják: Városunkban két hó óta Szegedi Mihály társulata működik, mely megérdemli az őszinte dícséretet. Dráma, operett és vígjátékban, úgy a népszínműben is oly előadásokat rendez a társulat, hogy a közönség meglepedését méltán kiérdemelte. Jobb tagok: Szakáll Antal, ki a nemzeti színpadon is sikerrel vendégszerepelt, Ferenczi, Megyeri, Lubineczky, Prielle; az újabb nemzedékből Szép Aladár (Mátray Laura ismert színművésznő fia) ki most végezte a színészi tanodát, Réthy, Széki, Molnár, a nők közül: Papp Laura, Ferencziné, Vécsey Anna, Szép Mari, Németh Jolán, Szirmayné említendő. Eddig két vendég szerepelt; az egyik Dömjén Róza k. a., a kolozsvári színház kedvelt fiatal tagja, ki úgy bájos megjelenésével, mint átgondolt, érzelmes, igaz játékaival megnyerte a közönséget, a másik Bokodi Antal, szentesi születésű színész, ki a legjobb vidéki erők közé tartozik, de éppen Szentesen, szülőföldjén kevés anyagi sikert aratott. — C s ó k a é s B o g y ó közt esere van szóban oly módon, hogy Bogyó átengedi Pécsét Csókának, ez pedig Kassát Bogyónak. Az illető városi hatóságoknál erre nézve már megtették a kellő lépéseket. — S z t u p a Andor Nagyvárad városához folyamodott engedélyért, hogy ott a közelebbi tél folyamán előadásokat rendezhessen. — S á g h y Zsigmond és D o b ó Sándor október 1-től kezdve társasigazgatók lesznek. — V ö l-

g y i György a tél egy részét Baján, a másikat Halason fogja tölteni. — P o l g á r Gyula színtársulata az alvidéken hódít a magyarságnak. — C s o n g r á d o n Szvoboda Ferenc városi ügyész és több tekintélyes polgár arra törekszik, hogy ott jövőben nyári színikört építsenek. S z i g e t h y Géza társulata ott most elég kedvező körülmények közt tartja előadásait. — A z o m b o r i s z i n h á z építése oly gyorsan halad előre, hogy azt szept. hó végén teljesen berendezve, át fogják adhatni rendeltetésének.

☒ K r a k ó v á r o s u j színházat akar építeni és e célból bizottságot küldött Olaszországba az ottani színházak tanulmányozására. A bizottság a „Bersaglieri“ értesülése szerint a római Costanzi-színház terveit fogadta el.

☒ A b é c s i u d v a r i o p e r a s z i n h á z b a n a jövő idényben színre kerülő újdonságok közül megemlítjük Doppler „Melusina“ balletjét, melynek október 4-én, mint ő felsége nevenapján lesz első előadása. November 18-án, mint királynéknak nevenapjának előestéjén Verdinek „Simone Boccanegra“ című nagy operája kerül színre Márciusban előadják Erkel Ferenc „Hunyady László“-ját, melyben a címszerepet Broulik, Erzsébetet pedig Wiltné énekli. Ezzel egyidejűleg színre hozzák Grahmann új operáját az „András ünnep“-et, a farsang alatt pedig Dworzaknak „Der Bauer als Sehelm“ című két felvonásos operáját. A föllevenitendő művek közül különösen Gluck „Iphigenia Taurisban“ című operája említendő, melyben a címszerepet Lucca Paulina fogja énekelni. — E helyen érdekesnek tartjuk föllemlíteni azt is, hogy az operaszínházban augusztus 1-e óta a leszállított páholyárak dacára esténként átlag 2000 frton felül volt a bevétel. Ilyen jelentékeny átlagos bevétel még a téli hónapokban is a ritkaságok közé tartozik.

☒ A b é c s i u d v a r i o p e r a s z i n h á z igazgatósága közelebbi lépéseket tesz, hogy Wagner Richard legújabb művét, a „Parsifal“-t megszerezze előadás végett. A zenedráma a mostani saisonban kerülne színre s ez annál könnyebben eszközölhető,

mert Materna asszony, Searia, Reichmann és Winkelmann, kik a főszerepeket éneklék, közelebb mind tagjai lesznek az udvari operának. A zeneköltő ama nyilatkozatát, hogy a „Parsifal“ t csak Bayreuthban adhatja elő, nem lehet egészen komalyan venni, mert hisz a Niebelungen-tetralogia színrehozatalát sem akarta megengedni, aztán mégis beleegyezett. A jó osztalék a jövő zenéjének nagymestere előtt sem megvetendő; e tekintetben ő is a jelen embere. A jövő évi „Parsifal“-előadások Bayreuthban pedig nem kecsesgetnek valami negy reménnyel és sikerrel.

‡ Bernhardt Sarah ezen a héten háromszor lépett fel Brightonban és pedig kétszer mint Lecouvreur Adrienne, egyszer pedig a kaméliás hölgyben. A színház minden este zsúfolva volt.

‡ Gerster Etelka asszony férje, Gardini impressario jelenleg Párisban tartózkodik, hol egy olasz staggionót akar a télre szervezni, természetesen nejét szerződöttetvén első csillag gyanánt.

‡ Booth Edwin, a híres amerikai

tragikus vendégszerepléseit januárius közepén kezdi meg Németországban és Ausztriában, jövő évben pedig a berlini Viktória-színházban. Ira Aldridge óta az első amerikai színész, a ki Németországban vendégszerepel.

‡ Boldog színigazgató. A párisi „Châtelet“-színház igazgatója 855 előadás alatt 5.596,753 frank 25 centime bevételt ért el, három darabbal: az „Ördög pilulái“-val „Sztrogoff Mihály“-lyal és „Ezeregy éj“-jel. Legtöbbet jövedelmezett „Sztrogoff Mihály“, közel három milliót, legtöbb előadást is ért: 386-ot. Második helyen áll „Ezeregy éj“, harmadikon az „Ördög pilulái.“

‡ Az orosz magászínházak igazgatóit oly rendszabály fenyegeti a kormány részéről, melynek sokan közülök nem lesznek képesek megfelelni. Arról van ugyanis szó, hogy a színházi személyzet biztosítására minden színigazgató köteles legyen a rendőrségnél 20,000 rubelt deponálni, mert gyakori az eset, hogy a színészek még bírói uton sem képesek az igazgatóktól behajtani szerződésileg biztosított fizetéseiket.

Képzőművészetek.

‡ A képzőművészeti társulat 1881. évi közleményei, a társulat szervezetében beállott nagyobb változások következtében, csak most kerülhetek szétküldés alá. Mint minden évben, úgy a közlemények jelen füzetének is Ipolyi Arnold elnöknek az évi közgyűlésen mondott megnyitó beszéde kölcsönöz kiváló érdeket, amelyről Trefort miniszter egyik levelében méltóan fejezi ki, hogy az „tanfolyamot ad a képzőművészet jelentőségéről és azokról a módokról és eszközökről, melyek által azt hazánk és népe érdekében értékesíteni kell.“ A társulat tagjainak kellemes emlékeztetésül fog szolgálni a tavalyi őszi kiállításnak Horváth volt társulati titkár által összeállított és a képes lapjából átvett kis vázlatokkal ellátott leírása. E közlemények élénk tanúságot tesznek arról, hogy a magyar képzőművészet évről-évre emelkedőben van s hogy a társulat áthatva céljától, mindinkább tért nyer s biztos alapot szerez annak, hogy jövőben ne csak magyar művészekről, hanem magyar művészetéről is szóljon a világ.

‡ A képzőművészet pártolása tárgyában Mosonyimegye lelkes

közönsége tudvalevőleg két év előtt azt a határozatot hozta, hogy évenként valamely jelesebb hazai művész festményének beszerzésére 500 frtot foodit. Miátan az évi 500 frt nagyobb műbecsű és szabású festmények beszerzésére elégtelennék bizonyult, a megye közönsége akként intézkedett, hogy az évenkénti 500 frt több éven át összegyűjtetvén és kamatozólag külön kezeltetvén, csak akkor tétessék meg rendelés egy-egy nagyobb műbecsű és szabású festményre, a midőn 2000—2500 frt összegyűlt.

‡ Rómában a nemzetközi műtárlat f. évi december 1-én fog megnyitvatni. Már serényen dolgoznak a kiállítási épületen. Eddigelő 4804 műtárgy van bejelentve, e közt 2770 festmény, 911 szobormű, 147 építészeti tárgy és 976 műiparkészítmény — A kiállítási bizottság közelebb felszólította Matejkót, a krakói festészakadémia igazgatóját, hatna oda, hogy minél több lengyel művész vegyen részt a kiállításban, melynek külön lengyel osztálya is lesz. — Reméljük, hogy a magyar művészet is méltóan képviselve lesz Rómában.

Kiadótulajdonos: a „HARMONIA“ magyar zeneművészek részvénytársulata.

32. szám

HARMONIA

ZENÉSZETI KÖZLÖNY.

MAGYARORSZÁG ÉS A KÜLFÖLD MŰVÉSZETÉNEK

HETI SZEMLEJE.

SZAKSZERKESZTŐ:

ERNEY JÓZSEF.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

KACZIÁNY GÉZA.

KIADÓTULAJDONOS:

A „HARMONIA“ MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK RÉSZVÉNYTÁRSULATA.

BUDAPEST.

NYOMT. IDŐSB POLDINI EDE ÉS TÁRSA

1882.

Egyes szám ára 15 kr.

KEMÉK-NAPTÁR.

Augustus 28-án.

1774. halt meg Jomelli Nicolo, olasz zeneszerző Nápolyban.
Szül. 1714.

1827. szül. Milanollo Teréz, hegedűművész Saviglianoban.

Augustus 29-én.

1773. szül. Kiesewetter Rafael, zeneíró Holleschauban.

1876. halt meg David Felicien, zeneszerző. Szül. 1810.

Augustus 30-án.

1809. szül. Hesse Adolf, zeneszerző és orgonaművész Breslauban.
Megh. 1863.

Augustus 31-én.

1821. szül. Helmholtz Hermann, Potsdamban.

September 1-én.

1804. szül. Otto E. Gyula, énekszerző Königsteinben. Megh. 1877.

September 2-án.

1819. szül. Hering P. Károly, zeneszerző Berlinben.

September 3-án.

1596. szül. Amati Miklós, híres hegedűkészítő Cremonában.
Megh. 1664.

1826. szül. Speidel Vilmos, zeneszerző Ulmban.

Ey.

A harmincketedik szám tartalma :

Jury és közgyűlés.

A debreceni dalárünnepély.

Színházak :

I. Nemzeti színház.

II. Népszínház.

Hanslick a »Parsifal« zenéjéről. II.

Tárca :

A. Prolog, Bartók L.-tól.

B. Pálmai Ilka.

Zene.

A színpalak világából.

Képzőművészetek.

Hirdetések.

A társulat zongora-termében következő hangszerek kaphatók és ajánlatnak :

Kitünő hazai gyártmány.

K O R I K B É L A

zongorakészítő Budapesten.

Szakértők véleményével támogatott kitünő hangszerek, melyek a magyar közönség figyelmébe ajánlatnak.

Javitást és bőrözést is eszközöl.

!!! Figyelmeztetés !!!

Kitünő zongorahangoló

M A G R I N I A.

ajánlatnak mindennemű zongora-hangolás, javítás, bőrözésére.

Megtudható a társulat zeneműkereskedésében váci utca 3.

Megjelent a társulat kiadásában :

A

vörös sapka

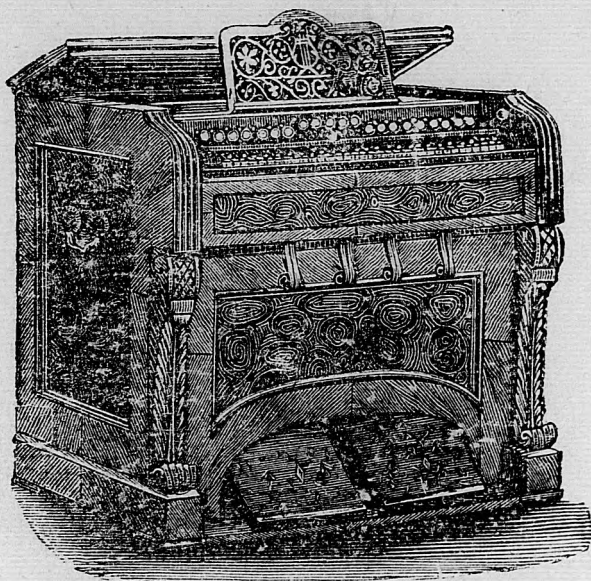
népszínművének összes kedvelt dalai.

1. »Ugyan rózsám mit látsz rajtam.«
- 2 »Az orcája olyan mint a gyöngye harmat. (Eredeti dal) szerző H a l m a y K á z m é r.
- 3 »Ripi-ropog a csizmám« (Eredeti dal) szerző H a l m a y K á z m é r.
4. »Sir a madár, sir a száraz ágon« (Eredeti dal) szerző R é v a i R i v t s c h i t s A.
5. »Hallja-e, hallja-e, kis violám« (Eredeti dal) szerző R é v a i R i v t s c h i t s A.
6. »Sokszor nézek fel az égre.«
7. »Galagonya bojtortján.«
8. »Vágtat a ló, elszakadt a kantárja.«

E népszínmű nagy tetszést s sikert aratott a budapesti népszínházban.

Kapható a társulat nemz. zeneműkereskedésében s minden hazai könyv-és zeneműkereskedésben.

A társulat zongora-termében következő hangszerek kaphatók és ajánlatnak:

A legkitünőbb
„Harmoniumok“

Titz Péter utóda
Kotykievicz Teofil
gyára Bécsben.

A legjobb minő-égű Harmoniumok nagy választéka. Hangverseny- és szalon-harmoniumok Prolongement és Percussióval. Templomok és iskolák számára 100 forinttól fölfelé.

Több évi jótállás!

➔ *Árjegyzékek kívánatra bérmentve küldelnek.*

➔ **! Ehrbar! !** ➔

világhírű zongorái.

Ezen hangszerek a zongora gyártás remekei közé tartoznak. Tartóságra utólérhetlenek, ezen tulajdonságnak köszönheti e gyár nagy hírnevét. Kaphatók:

Szalon Stucz,	diófa	}	keresztthurozott és egyszerű.
„ „	fekete		

„Produktiv szövetségzet“

E céget hat évvel ezelőtt a világhírű „Bösendorfer“ zongoragyárából elszakadt 60 munkás alapította s ma már méltán vetekedik az anyaggyár készítményeivel.

Tekintve a kitünő minőséget a legolesőbb hangszer. Különösen ajánlhatók az úgynevezett „Mignon zongorák.“

➔ **A nagy arany éremmel kitüntetve.** ➔

SCHMIDT FERENCZ

Bösendorfer tanítványa.

Jó minőségű tartós zongorák:

Rövid szalon, diófából

„ „ fekete.

Árjegyzék küldetik, díj nélkül.